

Gillum (R)
DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,

DE

FEBRE PUERPERARUM.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

RAPHAEL GILLUM,

ANGLUS,

Soc. Reg. Phys. Soc. Extraord.

Et Praefes Annuus.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M,DCC,XCIV.

J A C O B O G R E G O R Y, M. D.

MED. PRACT. IN ACAD. EDIN. PROF.

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS,

SACRAS VULT

A U C T O R.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

FEBRE PUERPERARUM.

Auct. R. GILLUM.

HISTORIA.

HUJUS morbi impetus secundo vel tertio die post partum esse consuevit : A primis febris intermittens indiciis fere incipit : Frigus autem aliquando vel minimum, vel prorsus nullum, adest, saltem adeo leve, ut aegram astantesque fugiat.

A

Debitum

Debitum nunc amittunt oculi splendorem, et vultus, index ille fidelis, non tantum animum demissum, sed insignem, quibus laborat aegrotans, corporis lassitudinem et debilitatem, patefacit.

Tempus autem morbi accessus admodum est incertum; siquidem, interpositis viginti quatuor tantummodo horis, imo jam pendente partu, morbus se interdum ostendit: Contra, non defunt exempla, in quibus ne quidem ante quartum diem, vel quintum, vel etiam duodecimum, a prole in lucem edita, impetum fecit.

Ingruente febre, vel haud multo post, dolor ad regionem hypogastrii, vel scrobiculum cordis, percipitur, unde per totum abdomen extenditur, nonnunquam et inguina petit: Perbreui adeo ingravescit, ut aegra sub levissimo quidem tactu crudeliter dolet. Abdomen plerumque molle, magnopere interdum intumescit; accedit tamen extrinsecus nullus vel rubor, vel inflammatio,
neque

neque tumidiorem, prae doloris magnitudine, ventrem esse notandum.

Ventriculus, ineunte morbo, plerumque affectus, biliosam materiem, vel, saeviente febre, subviridem, vel quibusdam etiam nigram, per os reddit.

Alvus rarius ex consuetudine fertur, nonnunquam tarda, aliquando vero per totum morbi decursum valde fluit: Omne ad alvum evacuan-
dam conamen dolorem paulisper auget. Dejectiones, post unum vel alterum diem, spumosas et mali odoris, vel aliquid nigritudinis prae se ferre, subinde compertum est.

Parcius fere redditur urina et solito frequentius: Mitescente febre, sedimentum saepe abunde deponit: Quibus lethalis evaserat morbus, urina saepe parum mutata inventa fuit.

Dolor

Dolor capitis acutus, maxime circa tempora
sinciputque, assidue urget : Quo vehementior do-
lor, eo fere peior morbus.

Pulsus, initio morbi, parum interdum a statu
naturali deflectitur : Frequentior solito nonnun-
quam et plenior, imo duriusculus, evadit : Ingra-
vescente morbo, debilis, parvus, celer, abnormis
movetur, vixque numerandus, percipiendusve.

Lochia nil interdum quoad quantitatem vel
qualitatem mutantur : Alias, et parca et foetida
reperiuntur.

Mammae saepe detumescentes, flaccidae fiunt ;
et ex iis lac, vel ex toto reprimi, vel saltem len-
te admodum et parce secerni, solet.

Vigilia fere continua urget, viresque puerpe-
rae plurimum convellit : Ex parte, mulieri de
vita

vita metuenti, et angoribus mentis multum implicatae, tribuenda.

Capitis dolorem, etiamsi maxime saeviat, per raro, nisi appropinquante morte, delirium comitatur; notatuque dignum est, quod, hoc morbo laborantes, mentis suae fere semper compotes esse, consuerunt.

Morbo accedente, lingua haud raro albida fit et humida, interdum mollis et humida per totum morbi decursum manet; modo arefcit cum quadam ejus scabritie, modo nigricat, et dentes crusta multa fuscaque deturpantur.

Calor corporis interdum parum auctus: Alias cutis arida fit et nimis calefcit: Nonnunquam sudor circa partes superiores tantum prorumpit.

Spiritus anguste trahi atque celeriter emitti solet, adeo ut tantum non anhelare videtur aegrotata:

6 DE FEBRE PUERPERARUM.

grota: Facilius quam pneumonia laborans, et sine sono spirare potest: Dolor abdominis, sub inspiratione plena, plurimum augetur.

Arteriarum motus indies elanguescens, et spirationis frequentia indies ingravescens, matura miseram corripit mors; cujus praenuncia fere sunt dejectiones insciae elapsae, fudor viscidus atque frigidus, facies cadaverosa, et imprimis dolor abdominis, ex improvise decedens.

Huic morbo occumbentes, sexto plerumque vel septimo die, nonnunquam vero non ante duodecimum vel decimum quartum, e vita excedunt.

Quibus morbus ad faustum eventum perducitur, illae, plerumque post tertium quartumve diem ab alvi fluxu, vel urinae profluvio, vel sudore multo, sublevantur: Hujusmodi autem morbi terminationes minime certae, et multum abest

ut

ut bene prospiciantur ; saepe enim, rebus ita se habentibus, anceps an fausta, necne, futura sit finis, curans utcunque expertus haerebit.

INCISIO CADAVERUM.

Post mortem, abdomen saepe tumidum et minime tensum conspicitur : Incisione facta, ex eo aër male olens emittitur.

Quibus autem alvus, per totum morbi decursum, gravissime fluxerat, abdomen planius solito, et flaccidius, notatur.

Effusus in abdomen reperitur latex, luteolus et turbidus, cujus quantitas haud raro multum variat : Ad imum praesertim ventrem, frusta, alia (coacti instar lactis) innatantia, et alia intestinis adhaerentia, deteguntur.

Intestina

8 DE FEBRE PUERPERARUM.

Intestina tenuia, aëre plerumque distenta, inflammationis vestigia ostendunt, et passim sibi invicem connectuntur.

Inflammatiō, per totum fere peritoneum, serpit.

Omentum, veluti tabe consumptum, signa recentis inflammationis praebet; et gangraenosum aliquando notatur: Rarius inclusum in eo pus inveniendum.

Quibusdam, pulmones et jecur participes huius affectionis facta, manifeste se prodiderunt.

Longe abest, ut signa uteri recenter inflammati reperiantur, quod nonnullis fuit persuasum: Peritoneum, quod uteri fundo tegumen dat, inflammationis signa, rarius sed aliquando in conspectum dedit.

CAUSÆ

CAUSÆ REMOTÆ.

Causae, quae obnoxium huic morbo corpus efficiunt, saepius a proprio statu puerperarum petendae sunt; quoniam ex partu semper irritabilius existit corpus.

Porro, gravidae rarissime anxia mente vacant; idcirco fieri vix potest, quin corpus et male nutrietur et debilius reddetur.

Potissimum ad hunc morbum concitandum valent aëris puri defectus, cibi genus parum idoneum, frigus, calor nimius, omnis gravis animi affectus, immunditia, incuria obstetricis, vel demum causae, quaecunque sint, febris concitantes.

B

NATURA

NATURA MORBI.

Quod ad naturam morbi attinet, primum, ipsa cadaverum incisio, et morbi historia, supradictae, sequentibus de hac re opinionibus repugnant: Complures auctores, quos inter et ipse Hippocrates, morbi originem fuisse repressa lochia *, vel haec jam putrida facta †, pessimum institerunt: Alios ‡ lactis translatio, alios || uteri inflammatio magis fecellit.

Primo

* De Morb. Mulieb. lib. 1. sect. 2. Vid. Haller Artis Medicae, tom. 3.

Boerhaave Aphor. 1329.

† Vide White, Treatise on the Management of Lying-in Women,—Appendix.

‡ Van Swieten, Morb. Puerp. tom. 4. sect. 1329. &c.

|| Vide Hoffman, tom. 4. sect. 2. cap. 10. de Inflammatione e Febre Uterina.

Vide Denman on Puerperal Fever.

Primo saltem aspectu, firmior quam antedicta videtur opinio Hulmii †, qui inflammationem intestinorum et omenti, pro proxima hujus morbi causa, et hanc demum, dum mulier uterum gerit, a pressura viscerum diuturna inductam, proposuit.

Adversus hanc sententiam objici potest, quod, prius se aliquando manifestaverint indicia febrilia, quam teneritudo seu molestia abdominis; quapropter, sanae rationi magis erit congruum, haec non pro causa, sed tantummodo pro effectu, haberi. In robustis foeminis, quibus vel sanguis nimis abundat, vel universo corpori ad inflammationem inest proclivitas, magis affinis phlegmasiae febris esse videtur, quam typho, quae demum foeminis infirmis et mobilibus contingit, praesertim si vires, a partu difficili et tardo, magnopere collapsae fuerint: Profecto, si animum attendamus, quanta, inter parturiendum,

et

† Treatise ou Puerperal Fever, chap. 6.

et animi et corporis defatigatione, premuntur puerperae, et simul quantum sanguinis amittunt; nobis utique persuasum erit, febrem, de qua agitur, magis ad typhum quam ad synocham, referri debere: Ad hanc sententiam confirmandam, verba Sydenhami † apposite citari possunt: “ Nonnunquam (inquit ille) post lochiorum suppressionem, in febrem incidunt (puerperae,) quae vel in earum, quae tum grassantur, epidemicarum castra, transit, vel ab ea sola pendet origine:” Perperensis insuper causis remotis, parum certe discriminis inter febrem puerperarum et febrem communem intercedit, nisi quod a statu speciali, medendi ratione, vel habitudine aegrotae corporea, exoriri possit.

His propositis, ratio reddi potest, cur, apud auctores bene multos, adeo diversae, et inter se repugnantes,

† Vide Dissertation. Epist. ad Guliel. Cole, edit. tertia, Lond.

repugnantes, inveniendae sint hujus morbi enarrationes.

Quo tempore, febris puerperarum, in Nosocomio Edinburgo, grassabatur, D. Young, eam, nec laevari, nec omnino tolli posse, prius non expurgatis aedibus et lectulis, affirmavit; quo facto, morbus valde lethalis, ex toto fugabatur, nec haecenus redivit: Quocirca, contagiosam esse hanc affectionem denegari non potest.

In Nosocomiis, ubi febris saepe deterius adesse videtur, mulieres causis plurimis excitantibus obijciuntur: Harum conditio talis saepe est, ut animi affectibus deprimentibus multum conflictentur: Et, quantum valeant hujusmodi affectus, ab auctoribus exempla haud pauca memoriae prodita sunt.

DIAG.

D I A G N O S I S.

Quoniam, ut suo loco jam dictum est, adeo faevus est abdominis dolor, ut ne minimum quidem tactum ferri sine magno ejus incremento possit; amplius differere, de discriminibus, hunc inter et alios morbos fere supervacuum esse videtur.

Operae pretium tamen forsitan erit, mentionem quorundam morborum facere, quibuscum haec affectio confundi maxime potest: Sunt seu notissimi illi dolores, qui partum excipiunt, five uteri inflammatio, five febris lactea, vel colica, vel demum cholera.

Dolores abdominis, in acuta febre puerperarum, ab iis qui post partum enasci solent, haud parum dissident; eo quod, hi, interpositis intervallis,

vallis, modo decedunt, modo redintegrantur, et demum, fluxu lochiorum plenius reddito, prorsus evanescunt: Contra, illi per totum morbi decursum assiduo urgent.

Siquidem a capitis dolore et rigore, febris lactea, pariter ac puerperarum, incipiat, protinus dijudicare uter sit morbus difficile erit: Si vero mammae brevi tumescant cum molestiae sensu, et alae doleant; simul nullo accedente ventris dolore vel teneritudine, vel spirandi difficultate, hanc esse febrem lacteam, pro comperto habere possumus.

Colica laborantibus, dolor abdominis, pressu facto, sublevatur, et alvus simul astringitur: Neuter tamen in febre puerperarum contingere solet: In colica plerumque nulla subest pyrexia.

Facile internosci possunt febris puerperarum

et

16 DE FEBRE PUERPERARUM.

et cholera morbus; in hoc enim morbo, nulla febris indicia malum futurum praenunciant, venterque tactu minime dolet, anima quoque post alvi dejectiones interdum deficit, et crura contrahuntur: In febre autem puerperae, alvi dejectio, quae tamen ineunte morbo parum sibi constat, lenior est, et levaminis aliquid, brevi manentis, affert.

Hysteritide, denique, pauca consimilia signa notanda sunt: Cullenus hunc morbum ita depinxit: "Pyrexia, hypogastrii calor, tensio, " tumor et dolor, os uteri tactu dolens, vomitus."

His propositis, quid ad morbum dignoscendum necessarium sit clare patebit.

PROG.

P R O G N O S I S.

Debilis si sit corporis fabrica; si vires ejus inter parturiendum, ab exinanitionibus largis multum imminutae sint; si denique gravior fuerit morbi impetus, et protinus fere a partu inceperit; malum augurandum.

Quoniam vero morbi exitus, a mutabili indiciorum natura, admodum est incertum, praesagire, nisi cum maxima prudentia, nunquam debemus.

Alvi dejectio, licet leniter fiat, et ex toto corpore prorumpat sudor, vel urina copiose reddatur, morbum decessurum aliquando indicant: Ex iis autem sigillatim evenientibus, nulla certa fiducia sanitatis redditurae dari potest.

Aliud itaque signum, ad recte praefagiendum prorsus necessarium, proposuerunt auctores †, qui, hoc morbo tractando, maxime versati sunt et experti; nempe, arteriarum pulsus, hujus certe morbi indicem, omnium minime fallacem.

Siquando, una cum ventris fluxu, vel multo sudore, aut urina copiosa, arteriarum pulsus tardiores, firmiores, et pleniores evadere, reperiuntur, aegram in bona esse spe concludi licet.

E contrario, si irritis omnibus remediis, arteriarum ictus multum accelerentur, et jam plurimum elanguescant, licet alia indicia melius se haberent, iis tamen parum fiducia dare debemus; tunc pessimum timendum est.

Spiritus, ubi, ex angusto, facilius fit et liberior, fausto simul pulsu, spes salutis certior erit.

RATIO

† Whytte, &c.

RATIO MEDENDI.

Satis constat, ex historiis jam bene multis, a diversis auctoribus prolatis, hanc affectionem modo mitiorem, modo graviorem, extitisse.

Hujusmodi diversitas peculiari corporis habitudini, vel tempestatis generi, caeterisque istiusmodi causis, tribuenda est, quae, ut varientur morbi vix ac ne vix quidem ut prorsus dissolventur, tantum efficiunt: Nonne oportet tamen, ad varias et minime certas, quae in hoc morbo invaluerunt, tractandi vias, et quodammodo ad male perspectam ejusdem naturam respicere, ut rationem hujus diversitatis reddamus?

Prius itaque, morbo, quae aliquem intactam fortasse servare, vel correptam ad sanitatem maturius redigere, conferant, memorare, quam medicamina

dicamina usitatiora speciatim recensere, non abs-
re erit.

Quo tempore mulier uterum gerat, exerci-
tatione modica uti debet, quae apprime utilis
erit, ob firmitatem corpori, et ob hilaritatem
animo, ita conciliandam.

Cavendum, ne victus ratione peccet gravida,
iis pro cibo assumptis quae facile concoqui pos-
sunt et nutrire, vitatis simul iis quae corpus val-
de stimulant.

Si alvi duritia subfit, magnopere necessarium
erit, eam, idoneis medicamentis, leniter solvere :
Contra, si fit alvi proluvies, ne tam diu perma-
neat, ut vires exinde imminuantur, ad ea, qui-
bus reprimendi facultas fit, medicamenta, con-
fugiendum est.

Inter parturiendum et postea, ne madidam se
habeat

habeat puerpera, neque frigori nimis diu objecta moretur, omni cura praecavendum.

Nunquam suum infantem lactare non debet mater; nisi, eo munere explendo, sibimetipsi vel proli plane nocuerit.

Quod ad rationem medendi attinet; quicquid corpus valde incitare potest, sedulo in hoc morbo caveri debet: Eoque magis, quod puerperae, prae caeteris, levibus saepe causis multum et male afficiuntur: Ab omni itaque strepitu amoveri aegram oportet, simul cubiculum subobscurum esse, ut somno et quieti indulgeat.

Aër frigidulus et purus caute conservandus.

Nunc ad ea recensenda remedia, quae experientia imprimis comprobavit, transeundum est.

Sanguinis detractione rarissime opus est, et
perfecto

profecto quicquid huic exinanitioni in typho obstat, pariter plerumque in hoc morbo obstabit; praesertim si ingens et subita corporis debilitas, a larga exinanitione, vel a partus defatigatione, fuerit orta: Sanguinem prorsus nunquam in hoc morbo mittendum esse, concludi vix licet: Si vero robustior sit foemina, et adsint signa pneumoniae, e brachio sanguinem detrahare prodest.

In Nosocomio Lutetiae Parisiorum nocere plane reperta est sanguinis detractio, nec eam magis laudarunt medici, qui hunc morbum tractarunt in Nosocomiis Edinburgi Dublinique.

Medicamenta vomitoria crebro usurpata sunt, a medicis praesertim Gallicis *, qui, morbum jam incipientem, hoc solo auxilio, fugatum fuisse testati sunt: Febre communi incipiente, haec magno cum fructu adhiberi, omnibus fere

notum

* M. Doulcet, &c.

notum est: Idem itaque tempus, ad ea in hoc morbo tentanda remedia, magis idoneum videtur: Eo magis quod aegrae, concussam quo agunt facilius tolerare valeant: Ubi autem supervenerit nausea, vomitum promovere convenit.

Quae alvum movent medicamenta, praestantissimum plerumque edunt effectum, five sponte prius fluxerit alvus, five alvi solvendae causa adhibeantur: Huic fini optime respondebunt oleum ricini et sales neutri: Lotiones quoque mitiores infundi necessarium erit: Si spem nostram fallant, decurrendum tunc identidem ad exiguam tartari antimonii quantitatem; hujus autem medicamenti usui obstat, quod nauseam movere nonnunquam solet, unde corporis vires, multo jam fractae, magis collabentur: Qua de causa, tale medicamentum saepe valde nocivum erit, et, nisi cautissime, praescribi nunquam oportet.

Sudor

Sudor lenis, modo aptis medicamentis, elici potest, humores corporis superficiem versus determinat, unde penetralia sanguinis congestionem exonerantur.

Hauftus, ammonia et succo limonum confecti, et dum etiamnum effervescent, sicut Riverio primus mos fuit, adhibiti, et gratum remedium est et apprime utile; adhibendi autem quidam modus retinendus ne aër nimis copiose exolutus, ventriculum distendat, quod dolorem abdominis intendere et spirationem magis accelerare nonnunquam visum est.

Quibus vires a validiore alvi fluxu collabuntur, iis radix columbo saepe opitulatur.

Ut conquiescat aegra, opium dare convenit, vel partes extremas ventremve fovere.

Quatenus

Quatenus alvi fluxus vel promovendus fit vel
reprimendus, a viribus aegrae et specie, quam
ferant dejectiones, colligendum est.

Grave ne redeat hoc malum, cibi mitissimi et
parci esse debent.

F I N I S.